

Tijd

Schrift

169

Historische Vereniging Vlaardingen | september 2023

**OPEN
MONUMENTEN
DAG**

**VRIENDEN
LOTERIJ**

Keukens • Badkamers • Toiletten

D Blenk *tegelwerken*

Dick Blenk

George Stephensonweg 21 f

3133 KJ Vlaardingen

010-4359093 / 06-20597239

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson

fiscaal adviseur

Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: info@fisc-ad.nl
www.fiscaaladviseurs.nl

Westhavendomein

Vastgoed & VvE Beheer

Volledige ontzorging voor vastgoedeigenaars en VvE's

Westhavenplaats 40a • 3131 BT Vlaardingen • Tel.: 010-2477477 • E-mail: info@westhavendomein.nl

www.westhavendomein.nl

Vlaardingen
anders bekeken

*Stadswandelingen,
rondleidingen en meer,
ook voor besloten groepen*

www.serviceteam-vlaardingen.nl
facebook.com/serviceteamvld

Haven in Vogelvlucht — Vlaardingen

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 25,00 per jaar. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL44 INGB 0000 750 978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Lidmaatschap

Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Lid worden kan het gehele jaar door. Korting op de contributie bij lid worden in de loop van het jaar is niet mogelijk. Wel worden dat jaar reeds uitgegeven publicaties dan nagezonden.

Opzegging

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk bij de ledenadministratie te geschieden of via een email naar info@hvv-vlaardingen.nl. Een opzegging kan direct ingaan of aan het eind van het jaar. Restitutie van contributie wordt niet verleend. Leden die hun contributie niet voor of op 31 december hebben voldaan worden automatisch uit het ledenbestand verwijderd.

Bestuur

De heer Ted Hartman, voorzitter
De heer Han van Elk, vice-voorzitter
De heer Jack van Soest, secretaris
De heer Kees Borsboom, penningmeester
Mevrouw Tineke van der Hoek, lid
De heer Michel Carree, lid
Mevrouw Nina Meulendijk, lid

Redactie Tijd-Schrift

Michel Carree, eindredacteur
Eric van Rongen
Klaas Bloem
Tamaam Ayyash

Opmaak, vormgeving en drukwerk

Stout Grafische Dienstverlening, Robert Kroon

Verkoop losse publicaties

Uitsluitend via e-mail:
info@hvv-vlaardingen.nl

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag per e-mail:
info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl - www.begraafplaatsemaus.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Inhoud

Redactioneel

5

Open monumentendag 2023

Ron Hoekstra

6

De VL.92 Balder

8

Boerderij de Zonnehoeve

9

Een windas aan de Vlaardinger Vaart

10

Het Hek HOLY

11

Grote Kerk & Van Peteghem-orgel

12

Maria van Toor-Maarleveld (1864-1954)

13

De Zeeman (Hoogstraat 205)

14

Een pakhuis praatje...

15

Hollandia gebouw (Oosthavenkade)

16

Vergane glorie

17

Begraafplaats Emaus

18

Watertoren

19

Het Huis met de Lindeboom

21

Molen Aeolus

22

Omslag: Koningin Wilhelminahaven NZ 3.
Collectie Stadsarchief.

PUUR NATUUR
BEHANDELINGEN

**Lieneke
Terleth**

SCHOONHEIDS-
SALON

P.K. Drossaartstraat 55 ~ 3131PA Vlaardingen
Tel: 010 4342125 ~ www.lieneketerleth.nl
Facebook: Schoonheidssalon Lieneke Terleth

Delta Hotel
Maasboulevard 15
3133 AK Vlaardingen
www.deltahotel.nl

**Altijd het water
aan je voeten...!**

ZONNEPANELEN
VLAARDINGEN

**UW LOKALE
SPECIALIST**

Bespaar direct op
uw energiekosten
met zonnepanelen
van hoge kwaliteit.
Goede service!

010-4352585
WWW.ZPVL.NL
INFO@ZPVL.NL

Wij doneren €0,50 per verkochte fles aan de HVV!

Verkoop via www.cartosio.nl
o.v.v. uw lidmaatschapnummer.

Of kom naar onze winkel aan de Admiraal Trompstraat 21
in Schiedam. Iedere laatste vrijdag van de maand
gratis inloop proeverij van 16-18 uur.

Cartosio W i j n k o p e r i j

STOUT
GRAFISCHE DIENSTVERLENING
Tel. 010 - 248 06 03 • www.stout.nl

Méer dan een drukkerij!

**DIJKSHOORN
EUROMOVERS**
EUROPEAN MOVER PARTNERSHIP

AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL
TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: +31 (0)10-2480522

**Voor alle
molenproducten en
broodmixen gaat u
naar Aeolus!**

Kijk op www.aeolus.nl voor het
hele assortiment

Kortedijk 16
3134 HB
Vlaardingen
T : 010 434 61 31
E : info@aeolus.nl
I : www.aeolus.nl

molenwinkel

Redactioneel

Nu de zomervakantie ten einde is gekomen maken we ons op om het normale leven weer op te pakken. De kinderen mogen weer naar school, de werkenden mogen weer in de file en zij die niet meer hoeven te werken pakken hun liefhebberijen weer op. Zij die als liefhebberij onze stad een warm hart toedragen, kunnen zich in ieder geval opmaken voor de Open Monumentendag.

en geen uitgebreide historische artikelen. In plaats daarvan is Ron Hoekstra van het comité OMD aan de slag gegaan met een verrassende invalshoek: laat bijzondere Vlaardingse panden, schepen en bouwwerken hun eigen verhaal vertellen. Het is een bonte verzameling korte verhaaltjes geworden die op zijn minst leiden tot een glimlach of een gevoel van: "O ja, zo was het toen!"

Het septembernummer van Tijd-Schrift is zoals ieder jaar gewijd aan die Open Monumentendag, dit jaar op 9 en 10 september. Dat maakt het eigenlijk Open Monumentendagen, maar een kniesoor die daar op let. In dit Tijd-Schrift dus geen boekbesprekingen van Frans Assenberg, geen agenda van de Commissie Ledenactiviteiten (die zijn natuurlijk wel op onze website terug te vinden)

Dus voordat ik teveel vertel en zo het gras voor de voeten van het Comité Open Monumentendag wegmaai, wens ik u veel leesplezier met dit monumentale Tijd-Schrift!

Michel Carree
Eindredacteur

Frank Wittkampf bedankt voor je inzet!

Ons bereikte het bericht dat de gezondheid van Frank Wittkampf dermate te wensen overlaat dat hij zijn werkzaamheden voor de Historische Vereniging neer moet leggen. Frank was een actief lid van onze vereniging, in het bijzonder als gewaardeerd redactielid van Tijd-Schrift. Mensen als Frank houden verenigingen als de onze in stand, en zijn bijdrage zal zeer worden gemist.

Ted Hartman, voorzitter van de Historische Vereniging Vlaardingse

Open monumentendag 2023

Zaterdag 9 september

Ron Hoekstra, lid comité OMD 2023

Dit jaar is het twintig jaar geleden dat het UNESCO Verdrag voor de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed is gesloten. Dat wordt gevierd door het thema 'Levend Erfgoed' te koppelen aan de Open Monumentendag. Het thema voor 2023 is "Levend Erfgoed, als monumenten konden praten".

Dat betekent dat naast de aandacht voor Immaterieel erfgoed, zoals de culturele gebruiken, tradities en ambachtelijke vaardigheden er vooral aandacht is voor monumenten en panden die al veel hebben meegemaakt. Ze zijn vaak veranderd van functie en toch overend gebleven. Dit erfgoed is voortdurend in beweging en verandert met de tijd mee. Tijdens de 37ste editie van de Vriendenloterij Open Monumentendag wordt deze vorm van erfgoed in en rondom de opengestelde monumenten in het hele land extra zichtbaar gemaakt.

Aan de eigenaren of gebruikers van monumentale panden in Vlaardingen is gevraagd of zij wilden deelnemen aan de OMD op zaterdag 9 september. Dat gebeurt door de openstelling van het pand en door in het gebouw iemand te laten vertellen over de geschiedenis en het huidige gebruik. Daarnaast is gevraagd een tekst te verzorgen waarin het gebouw zelf het woord doet over de belevenissen van vroeger en nu. In dit nummer van het Tijdschrift vindt u een verzameling van de verhalen van en over de gebouwen.

Voorafgaand aan de OMD én op de dag zelf zijn er activiteiten die waard zijn nu om te vermelden.

“Levend Erfgoed, als monumenten konden praten...”

Het programma ziet er als volgt uit:

(een schets onder voorbehoud, omdat op het moment van schrijven nog niet alles zeker is)

- Er zijn panden open in de stad
- Aan elk open monument hangt een vlag of poster van de landelijke sponsor **Vriendenloterij**
- Er zijn bijzondere locaties met activiteiten:
  - In de **Molen Aeolus** zijn rondleidingen en worden pannenkoeken gebakken
  - Het **Hollandia-gebouw** is open. Er hangen oude foto's en er draait een film over melkfabriek Hollandia
  - In de **Waag** aan de Markt vindt men documentatie van de HVV. Wegen kan ook.
  - De **Emaus-begraafplaats** is open voor een wandeling en het testen van uw kennis over de begraafplaats
  - **Zonnehoeve Melkmuseum**, oude schuur met de geschiedenis van zijn melkveebedrijf en oud-hollandse kinderspelen
  - **Streekmuseum Jan Anderson** en **het Depot** zijn open van 14.00 - 16.00 uur
  - In de **Grote Kerk** met het Van Peteghem-orgel: documentatie, demonstratie en een orgelconcert
  - **Watertoren** met rondleidingen en lunchgelegenheid
  - **Distilleerderij Van Toor Jz.** rondleidingen en optreden shantykoor De Maatjes
  - **Museum Vlaardingen** gratis toegang en de tentoonstelling Ode aan de Stad 750 jaar Vlaardingen
- **Masamuda** Educatief Archeologisch Erf op **zondag** van 11 tot 16 open
- Verborgten Stad met Vertual Reality lezingen om 11.00 en 13.00 uur in de **Lucaskerk**
- Er is op vrijdagavond 8 september een presentatie over de **Canon van Vlaardingen**. Dat is ook de start van de OMD.
- Tijdens deze avond zal het fotoboekje **Vergankelijkheid en Hergebruik** worden gepresenteerd. Het is het resultaat van de fotowedstrijd van de OMD 2022. Het is een verzameling van foto's van panden in Vlaardingen die aandacht vragen door hun vergankelijkheid of door het feit dat zij door restauratie of herstel een nieuwe functie hebben gekregen. Het is een document dat als statement duidelijk aandacht vraagt om een goed en zorgvuldig beleid ten aanzien van de monumenten van Vlaardingen.
- Er verschijnt een **programmaboekje** met het volledige programma
- Er staan ter promotie grote **doeken met oude foto's** in de stad
- Het **TijdSchrift** van de Historische Vereniging Vlaardingen heeft als thema Levend Erfgoed. Dat heeft u nu in handen
- De **toren van de Grote Kerk** kan beklommen worden o.l.v. het ServiceTeam Vlaardingen
- Onderstaande websites zijn gevuld met informatie:
  - omd-vlaardingen.nl
  - stichtingerfgoedvlaardingen.nl
  - openmonumentendag/vlaardingen.nl

De VL.92 Balder spreekt: **Mijn eerste reis...**

Als jonge jongen van 10 jaar speelde ik vaak met de andere jongens aan de haven. Het lag er vol loggers, schepen net als waar wij nu aan boord zitten en ook moderne met een motor. "Ja, je kon over de loggers lopen tot aan de overkant". Als kind had je eigenlijk niks nodig om te spelen. Er heerste altijd een goede sfeer, iedereen kende elkaar en het was er een en al bedrijvigheid van nettenboetsters en kuipers. Je kende de loggers bij naam; die kennis gaven wij als jongens aan elkaar door. Aan het geluid van de motor hoorden wij welk schip er binnenkwam. We gaven ze bijnamen zoals de Koffiemolen of de Fluitketel.

Mijn vrienden en mijn neven gingen allemaal varen, dus dat wilde ik ook. Maar mijn ouders zagen dat helemaal niet zitten. Mijn vader waarschuwde me: "Het is niks voor jou, altijd hard werken en dat slechte weer, ik weet wat het is." Mijn vader herinnerde zich nog goed hoe hij terugkwam van zijn eerste 'teelt'. Er was nog geen radio aan boord. Bij terugkomst kreeg hij te horen dat zijn vader inmiddels dood en begraven was.

Ondanks deze slechte ervaring van mijn vader ging ik op zoek in de haven. De VL.92 Balder leek mij wel een schip om mee te gaan naar zee. Mijn vader vroeg me wie die schipper was. "Arie van Roon", zeg ik. Hij woont hier aan de kade. Uiteindelijk stemde mijn vader toe: "Dat is een goeie schipper en een aardige man". Mijn vader zei nog wel: "Je mag mee met de haringvisserij, maar je zult zien: als je één reis gedaan hebt, ga je niet meer mee". Dat Arie van Roon een vriendelijke schipper was, bleek wel toen ik op mijn eerste dag doodziek over de reling hing. Hij stond me niet uit te lachen zoals de gewoonte was, maar... sprak me bemoedigend toe: "Rustig aan maar jongen, gewoon met het zeetje meegaan".

Ongeveer drie weken later kwamen we 's nachts om 2 uur binnenvaren. Mijn vader stond aan de haven en zei: "Je gaat zeker niet meer mee?" Tegen zijn verwachting in antwoordde ik hem: "Natuurlijk ga ik weer mee". Toen stond mijn vader me wel gek aan te kijken. Hij koerste recht op de schipper af en wilde weten hoe ik was als reepschietertje. Mijn taak was het om de netten met de lijnen netjes op te slaan in het ruim, dat was gevaarlijk werk. Zo kreeg ik bij het terugschieten van de reep ook dikwijls een klap van de reep tegen mijn hoofd en kwam dan onder meer met een blauw oog boven.

De schipper antwoordde tegen mijn vader: "Ik maak wel een zeeman van hem".

Thuisgekomen hoorde ik ook mijn moeder zeggen: "Jij gaat zeker niet meer mee naar zee?"

Natuurlijk ga ik mee! Het was me immers goed bevallen: dat wijde uitzicht, die open lucht, ik had de vrijheid geproefd en zag me de wereld ontdekken. En zo ging ik weer aan boord voor een tweede teelt. Engeland, Aberdeen, och je keek je ogen uit!

Boerderij de Zonnehoeve

aan het woord:

Mijn naam is de Zonnehoeve ik sta aan de Trekkade in Vlaardingen.

Ik ben een hele oude boerderij. Mijn eerste steen werd gelegd rond 1650-1670. Helemaal precies weet ik het niet meer: het is ook al zo lang geleden. De namen van alle bewoners door de tijd heen ben ik ook een beetje vergeten. Wat ik me nog wel kan herinneren is dat rond 1838 Jan Rodenburg met zijn vrouw Petronella Zonneveld hier zijn komen wonen. In 1862 waren zij 25 jaar getrouwd. Ter ere hiervan hebben zij een tegeltableau voor de schoorsteen laten maken. Dit tegeltableau is nu nog steeds in een van mijn kamers te zien. In de woonkamer werden de tegels verwijderd en werd er een houten vloer in gelegd. Toen de huidige bewoners in 1986 deze vloer weer gingen verwijderen vonden zij een plank met daarop het jaartal 1862.

Machiel, de jongste zoon van Jan en Petronella, is rond 1880 getrouwd met Johanna van den Berg. Er heeft toen weer een grote verbouwing plaatsgevonden. De paardenstal werd verbouwd tot woonkamer voor Machiel en Johanna. Er werden ook aanpassingen gedaan aan de kelder en opkamer, zodoende konden de ouders van Machiel hier ook blijven wonen. In de kelder werd boter en kaas gemaakt. De petten (betonnen bakken waarin men water kon doen) waar de melkkannen in werden gezet zodat de melk koud bleef zijn nog steeds aanwezig in mijn kelder. Machiel en Johanna hebben geen kinderen gekregen. In 1906 heeft Machiel de boerderij verkocht aan zijn neef Jan Zonneveld.

In 1918 is er een nieuw woonhuis en een wagenschuur met paardenstallen gebouwd. De broers Teun en Jan hebben rond 1928 de boerderij van hun vader Jan overgenomen.

Zij hadden allebei een eigen woning maar ook een eigen stal voor hun vee en er waren twee aparte hooibergen. Jan is later met zijn gezin geëmigreerd naar Canada. Teun is in 1929 getrouwd met Dina Bos. Zij kregen 7 kinderen.

Zoon Ary heeft samen met zijn vrouw Leuni van den Berg het boerenbedrijf voortgezet. Omdat de weilanden rond de boerderij moesten worden ingericht als recreatiegebied zijn ze rond 2001 gestopt met het boerenbedrijf. Zij zijn nog wel steeds de huidige bewoners. Tot 2001 zijn er op mijn terrein elke dag koeien gemolken in de zomer gebeurde dat in het weiland maar in de winter stonden ze in de stal. Nadat de koeien verdwenen waren van het bedrijf is na enige jaren de oude koeienstal verbouwd en ingericht als melkmuseum.

Aangenaam kennis te maken: een **windas** aan de Vlaardinger Vaart

Mark Bekink, Stichting Midden-Delfland is Mensenwerk / Kanovereniging Natsec

Sinds het voorjaar van 2023 sta ik hier op de kade van de Vlaardinger Vaart. Mijn naam is Windas, maar ik heb helemaal niks met de wind te maken.

De meeste mensen weten zelfs niet waar ik voor dien, die wandelen of fietsen voorbij zonder blikken of blozen, terwijl ik toch zo'n opwindend bestaan heb.

Je moet wel geluk hebben om mij aan het werk te zien, want veel heb ik nog niet te doen gehad. Ik zal blij zijn als ik mijn vaardigheden weer eens kan demonstreren.

Ik kijk dan ook uit naar de demonstraties aanstaande Open Monumenten Dag.

Op 9 september 2023 om 12.00 en om 14.00 uur.

Dat was vroeger wel anders.

We stonden hier in de 16^e tot de 18^e eeuw met tientallen windassen verspreid over de kades van Delfland. En samen met de windmolens bepaalden we het aanzien van het polderlandschap in belangrijke mate. Net als de molens stonden we meestal op enige afstand van elkaar, en vaak ook gebroederlijk naast elkaar. Op marktdagen en veilingdagen draaiden we zelfs overuren!

Aan het einde van de 19^e eeuw verdwenen we uit het landschap zonder ook maar een zichtbaar spoor achter te laten. Tot dit voorjaar, toen de stichting *Midden-Delfland is Mensenwerk* mij opnieuw het licht heeft laten zien. Dit na uitgebreid literatuur- en archiefonderzoek en langdurige en moeizame procedures met de autoriteiten.

Waarom ik hier sta?

Hier achter mij onderaan de kade is een slotje dat aansluit op het polderwater van de Zweth. Dat is waarom ik hier op de kade van de Vlaardinger Vaart ben neergezet. Natuurlijk ook om als blikvanger te dienen naast de monumentale museumboerderij 'de Zonnehoeve', maar vooral toch voor de roeiers en kanovaarders die hun bootje hier willen overzetten over de kade. De kanovereniging Natsec in Vlaardingingen beheert dan ook de sleutels om mij te bedienen.

Windas?

De naam 'windas' spreekt eigenlijk voor zichzelf: een as waaromheen een touw kan worden gewonden. Ik heb

een opwindend beroep dus eigenlijk.

Elders word ik ook wel overtocht, overhaal of overtoom genoemd, maar hier in de omgeving spreekt men van windas. In feite bedient de windas (het instrument) het fenomeen van de overtoom, op de plaats met het peilverschil, dat overwonnen moet worden. Op oude kaarten van Potter, Klinckaart of Kruikius staan we ingetekend en soms voorzien van het bijschrift "WindAes". Bij Kruikius tellen we er wel 55 in deze regio!

In de tijd dat de wegen nog niet waren verhard, waren de boeren aangewezen op het transport over water om hun producten van hun boerderij naar de markten in de stad te brengen. De watergangen van de polders werden daarbij gebruikt als vaarwegen, maar de polders en het boezemwater lagen echter niet op hetzelfde peil.

Regelmatig moesten kades en bedijkingen worden getrotseerd. Schutsluizen of verlaten zijn erg duur in aanleg en onderhoud. In (Midden-)Delfland werd vrijwel overal gekozen voor de aanleg van overtomen met windassen, waarbij de bootjes over de kade konden worden gehaald. In de 16^e en 17^e eeuw was het niveauverschil tussen de boezem en de verschillende poldersloten nog betrekkelijk klein. Maar in de loop der jaren is het peilverschil door inklinking van de bodem als gevolg van de steeds intensievere polderbemaling steeds groter geworden. De introductie van het stoomgemaal gaf ons uiteindelijk de genadeklap.

Daardoor werd het overhalen van boten over de kades uiteindelijk ondoenlijk en verdwenen we in de 19^e eeuw uit het landschap van Midden-Delfland.

Het Hek HOLY

In de Vlaardingse stadswijk Holy staat aan de Holysingel, langs de oprijlaan naar het Holy-Ziekenhuis, als ingang naar een rechthoekige tuin, het inrijhek van de voormalige heerlijkheid en ridderhofstad Holy. Dit hek bestaat uit twee bakstenen pijlers, met daartussen een dubbel smeedijzeren hek, bekroond door een boogvormige versiering, waarin het wapen van de heerlijkheid, de letters HO en LY en het jaartal 1735 zijn aangebracht. Op de

pijlers staan hardstenen topstukken met bekroonde wapenschilden waarop nog restanten van familiewapens te zien zijn. Het smeedijzeren inrijhek is te danken aan een latere heer van Holy, mr. Maerten Weveringh, die blijkbaar de behoefte had aan een indrukwekkend statussymbool.

Het hek dateert uit 1735 en markeerde de ingang van de ridderhofstad Holy, het centrum van de heerlijkheid Holy, bestaande uit een middeleeuwse woontoren en een boerderij. De naam Holy is een samentrekking van Hoge Lede: een hoge plaats aan een lede of watering. Met deze watering werd hoogstwaarschijnlijk de prehistorische kreek bedoeld, de Vlairdingh, die ten oosten van de heerlijkheid lag.

Opvallend aan de beide pijlers ter weerszijden zijn de kroon dragende sierelementen van zandsteen aan de top. Min of meer vierkant van model vertonen zij aan elk van de vier zijden een schild of ovaal, dat kennelijk bestemd was een wapen te dragen van respectievelijk man of vrouw. Het had de schijn dat ze blanco waren gebleven, maar medio augustus 1963 zijn de fragmenten van twee wapens ontdekt.

Grote Kerk Van Peteghem-orgel

Ben van der Velde, Voorzitter Stichting Van Peteghem-orgel Vlaardingen

2023 is in meer opzichten voor Vlaardingen een heel bijzonder jaar! We vieren niet alleen dat Vlaardingen 750 jaar geleden stadsrechten kreeg, maar dit jaar is ook cruciaal voor de toekomst van de Grote Kerk en het uniek Van Peteghem-orgel.

Vanaf 1 januari dit jaar worden er in de Grote Kerk geen erediensten meer gehouden en het kerkgebouw staat te koop. We weten dat veel kerken in Nederland dit lot delen of dat te wachten staat. Maar de Grote Kerk - nogmaals: het oudste monument van Vlaardingen staat in de verkoop; dat is de wereld op zijn kop! Natuurlijk draait het ook bij het kerkbestuur om financiën en dat is te begrijpen, maar de kerk zomaar leeg te laten staan zonder het hoognodige onderhoud te plegen is moeilijk te verteren. Was de Grote Kerk ooit een plek van bezinning (maar soms ook van kerkstrijd), nu is het ook een plek van vermaak. Zeker tijdens de festiviteiten ter gelegenheid van 750 jaar stadsrechten en daar is trouwens niet zoveel mis mee: Heel veel Vlaardingse bezochten onlangs voor het eerst in hun leven de Grote Kerk!

Jammer is wel dat de concerten die de Stichting Van Peteghem-orgel Vlaardingen organiseert het nogal eens moesten afleggen tegen dat vermaak. Los van het feit dat het onderhoud van het van Peteghem-orgel ook uiterst onzeker is, maken wij ons zorgen of de lange traditie van concerten wel gecontinueerd kan worden. Aad Zoutendijk verzorgde wekelijks op donderdag alleen al ruim 2.500 lunchconcerten! Overigens is Aad dit jaar 50 jaar(!) vaste organist in de grote Kerk. Ook de zaterdagmiddagconcerten in de zomermaanden en de vrijdagavondcon-

certen in de wintermaanden staan onder druk. We hebben goede gesprekken gevoerd met de beoogde nieuwe eigenaar,

met het oog op de instandhouding en toekomstig gebruik van het uitzonderlijke Van Peteghem-orgel.

Bij een nieuwe bestemming van de kerk zal de programmering aangepast moeten worden, daar zijn we ons van bewust. We beraden ons daarom op een andere invulling van de activiteiten.

Het ziet er écht naar uit dat de kerk een ontmoetingsplek blijft met voldoende ruimte voor een culturele invulling en er wordt nu al onderzocht of de luchtvochtigheid, warmte en akoestiek voldoende gewaarborgd kunnen worden.

2023 is een heel bijzonder jaar! We kunnen dit gehele jaar, weliswaar met de nodige hobbels, nog concerten organiseren die voor iedereen gratis toegankelijk zijn. Maar het is ook het jaar dat Vlaardingen voor het eerst in 750 jaar een stadsorganist heeft benoemd! Aad Zoutendijk viel die eer ten deel. Na het concert op 10 juni j.l. bij gelegenheid van de festiviteiten rond 'Vlaardingen 750', waarvoor Aad een 'Vlaardingse Suite' componeerde, werd hij door de burgemeester als zodanig benoemd. Een hele eer en een felicitatie, ook vanuit deze plek, waard. In de Suite wordt het motief gebruikt uit de oude naam van Vlaardingen; Flardingha. Het motief in het eerste deel 'Prelude' bestaat uit de eerste letter van elke lettergreep: f.d.g. Als blijvende herinnering aan dit jubileumjaar is de mooi vormgegeven partituur uitgegeven en te koop bij Peter de Jong van de Vlaardingse Woordsmederij in samenwerking met het Vlaardings TaalGenootschap. En dat allemaal in 2023!

Maria van Toor–Maarleveld (1864-1954)

In Vlaardingen waren meerdere bedrijven die in de dranken zaten toen Maria van Toor-Maarleveld in 1883 samen met haar man, Hendrik van Toor, een tapperij begon aan de Markt. Op de plek waar momenteel restaurant Proost is gevestigd. Samen met haar man werkte ze hard om H. van Toor Jzn. Distilleerderij groot te maken. Het gezin woonde boven de tapperij en was op die manier altijd verbonden met het bedrijf.

Gestaag groeide het bedrijf. Naast de tapperij kwam er een wijnhandel en later een limonadefabriek. Met gepaste trots ontving H. van Toor Jzn. medailles op internationale concours. De aloude Boerenjongens en Boerenmeisjes vielen in de prijzen. Langzamerhand werden meerdere panden aan de Markt en de Maassluisdijk gekocht. Na het overlijden van haar man nam zij de leiding over samen met haar zoon Jacques. Ze kochten steeds meer panden op en vestigden meerdere cafés in Vlaardingen. De huidige panden aan de Maassluisdijk die nu in gebruik zijn door de Distilleerderij zijn door haar opgekocht. In de jaren '30 van de vorige eeuw had ze het plan om een grote fabriek te laten bouwen. Hiervoor zouden de bestaande panden moeten verdwijnen. Ze had een probleem: het huidige proeflokaal, Maassluisdijk 32, was niet te koop. Zo bleven de huidige oude panden intact en kunnen we nog altijd genieten van de historische gebouwen.

De gebouwen spreken: in de kelder werd decennialang likeuren getapt. In de kelder bevindt zich een foto uit 1933 met 3 medewerkers erop. De huidige eigenaar Leo Fontijne noemt sinds 2020 deze kelder het Maria kelder-tje. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Maria van Toor tijdens het luchtalarm met stoel en al door medewerkers op een kar gezet. Met een rotvaart brachten ze Maria vanuit haar woning aan de Markt naar de kelder. Zo was ze in veiligheid gebracht tegen de bombardementen. Naast

de kelder is een binnenplaats. In de tijd van Maria stonden daar 3 huisjes. Aan de gevel zie je nog de contouren van een van de huisjes. Momenteel kunnen bezoekers aan de Distilleerderij in de binnenplaats JeuDeGin spelen, een rondleiding, proeverij, jeu-de-boules en het nuttigen van een gin-tonic. In 2021 is een muurschildering van een graanlandschap aangebracht door de Vlaardingse kunstenaar Mar-Jon Hoogendijk.

In het fabriekje werd al in de tijd van Maria Schelvispekkel gemaakt. Vissers hadden hun recept gegeven aan H. van Toor Jzn. Distilleerderij. Sinds die tijd maakt Van Toor onveranderd Schelvispekkel: brandewijn met specerijen. Op ambachtelijke wijze wordt deze typische Vlaardingse drank gemaakt. In de distilleerderij zijn in de jaren vijftig dijkvaten aangelegd. Op deze wijze kan maximaal 60.000 liter drank en/of alcohol worden opgeslagen. Deze dijkvaten zijn uniek in de wereld.

Vanaf 2000 heeft Leo Fontijne het bedrijf overgenomen van Jacques van Toor. Hoewel de familie van Toor niet meer actief is binnen het bedrijf, blijft de geest van Maria van Toor aanwezig. In het kader van het 140-jarig jubileum heeft H. van Toor Jzn. Distilleerderij twee drankjes gemaakt: Maria's liqueur en Maria's Elixer. Zo blijft de grote kracht achter het bedrijf in leven!

De Zeeman (Hoogstraat 205)

Het pand spreekt:

Ik ben een oud pand aan de Hoogstraat. Die straat heette vroeger de Dijk. Na de stadsbrand van 1574 ben ik als tijdelijk huis gebouwd. Mijn voeten en wat muren zijn zeker heel oud.

Er was in mij ooit een bakkerij en in het begin van de 17e eeuw een grutterij met een grutmolen, tot 1795. Er werd vooral boekweit gemalen, dat gaf een aparte geur. Later keek ik uit op de Stoomtabaksfabriek Koffiebranderij en Theehandel "De Zeeman". In 1888 werd die fabriek door een zware brand getroffen. De brandlucht is gelukkig verdwenen. Alleen het schild van *de Hopende Zeeman* bleef gespaard en werd opgeborgen. Het is in 1934 gevonden en aan mijn voorgevel opgehangen. Maar het bord was er slecht aan toe. Het is gerestaureerd en nu hangt er replica: ook mooi. Het origineel is een museaal object. Mijn gevel is een fraaie, op de vlucht gebouwde 17^e-eeuwse gevel. Daar ben ik trots op.

Het uithangbord past wel bij de winkel van Joop en Mietje Stigter. Je kan er thee, koffie en veel andere originele spullen kopen. En dat is al sinds 1975!

Ik vind de thee- en koffielucht heerlijk. Echt ouderwets en nostalgisch. Vroeger rook het ook naar vers gebakken taarten en zaten er gezellige mensen in de tuin van en met mij te genieten.

Je kan nog langs komen. De winkel is soms open. Maar doe het met respect, want de familie Stigter is op leeftijd. Zij weten, denk ik, meer over mij dan ik zelf weet. Ze zijn eigenlijk echt "levend erfgoed"

Noot: Wie neemt het van Joop en Mietje over?

Een pakhuis praatje...

Eerst even iets rechtzetten, ik ben niet zomaar een pakhuis, zoals er vele stonden en staan in Vlaardingen. Ik ben rijksmonument en sta aan de Willem Beukelszoonstraat 2. En alleen op speciale dagen, zoals dit jaar de Open Monumentendag, ben ik te bezoeken voor wie dat maar wil.

Ooit in 1869 ben ik gebouwd als haringpakhuis, heerlijk die geuren. De opdracht om mij te bouwen werd gegeven door een Scheveningse redersfamilie, die zaken gingen doen in Vlaardingen toen de zeevisserij meer ging opleveren en de Nieuwe Waterweg was gegraven. De handel bloeide kun je wel zeggen. Er was wel wat gedoe met de gemeente over de straat en de riolering en verlichting, maar uiteindelijk kwam dat ook goed. Ik ben al mijn hele leven aan Vlaardingen gebonden, logisch voor een gebouw. Om mij heen woonden veel mensen die oorspronkelijk uit Scheveningen kwamen en hier voor de visserij naartoe kwamen. Ze noemden de buurt zelfs een tijdje "De Scheveningse Buurt".

Mijn carrière als haringpakhuis heeft niet zo lang geduurd, het ging aan het eind van de 19e eeuw niet zo goed met de economie, de Scheveningers verdwenen van het toneel en ik werd gekocht door Johannes Hoogerwerf. Die verkocht me begin 1900 alweer en later werd ik nog enige malen verkocht. Dat was geen vrolijke tijd, men verwaarloosde mij nogal en ik maakte me grote zorgen. Gelukkig

mocht ik vele jaren later in 1963 weer een haringhandel herbergen, die van de firma G. Nieuwstraten en Zoon. Ik werd weer helemaal de oude, voor zover dat kon en de firma kreeg voor mij een restauratiepenning van burgemeester Kieboom omdat ze het zo netjes hadden gedaan.

De haringgeur werd allengs minder, ze werden nu in koel- en vriescellen opgeslagen en er was ruimte over voor andere opslag, zoals een archief van een bank (Credit Lyonnais) en voor zonnenschermen van de firma Storm. Mijn hoogtepunt was wel dat ik in 2003 officieel een rijksmonument ben geworden en ik kan u vertellen, dat word je niet zomaar. Natuurlijk dankzij de goede zorgen van de firma Nieuwstraten. In 2009 stopte de haringhandel en ik was er wel zeker van dat ik opnieuw een functie zou krijgen, want een rijksmonument mag je niet afbreken.

Ik werd meteen gekocht door Jan Anderson. Hij kon al mijn opslagruimte goed gebruiken, want wat heeft die man wel niet allemaal verzameld! Ik kan het nauwelijks bijbenen, alle aanwinsten uit de afgelopen jaren zijn bij mij opgeslagen omdat er in de boerderij van Jan aan de Kethelweg geen plaats meer is. Ik heb van alles zien binnenkomen, voorwerpen die in de 20^e -vorige- eeuw gebruikt zijn en waarvan een exemplaar voor het nageslacht bewaard moet blijven nietwaar? Denk aan muizenvallen, stofzuigers, keukengerei. Die spullen gebruikt men nog steeds wel in het huishouden, maar alles wordt wel moderner en daarom vind ik het mooi dat Jan en al die vrijwilligers ervoor zorgen dat er spullen bewaard blijven. Vaak wordt er iets uitgeleend, voor een toneelvoorstelling of expositie. Dan klinken er vrolijke stemmen en geniet ik extra, terwijl als ze weg zijn, rust mij ook goed doet.

Ik hoop dat er op 9 september veel bezoekers komen want het is echt de moeite waard, het gebouw, ik dus en wat er allemaal in verzameld is. Tot dan!

Ik Hollandia gebouw (Oosthavenkade)

De bouwer van mij, was de uit Noord-Brabant afkomstige Constant Hendrik Wagenaar Hummelinck die voor een vestiging van zijn nieuwe fabriek zijn oog liet vallen op mij. Vlaardingen was in 1870 niet alleen een vissersstad, maar het werd ook meer en meer een gunstige plek, door de ligging aan de Waterweg, om industrieën te vestigen. In 1882 werd de N.V. 'Hollandia', Hollandsche Fabriek voor Melkproducten voor 140.000 gulden eigenaar van het complex aan de Oosthavenkade, van de failliete margarinefabriek Vacca, ik bestond als gebouw, helaas, nog niet, ik heb het ook alleen maar van horen zeggen.

Deze firma werd oorspronkelijk opgericht in Den Haag en dit is nu nog terug te zien in het logo, in het glas-in-lood boven mijn voordeur, de ooievaar met de aal, gelukkig vestigde het kantoor zich voor mij in Vlaardingen. De fabriek leverde melk, boter en kaas. Zes jaar lang werd er verlies gedraaid en pas in 1888 werd er winst gemaakt. Twee jaar later werden de blikjes melk zelfs naar Zwitserland en Frankrijk geëxporteerd.

Mijn eigenaar was een vooruitstrevende directeur. Zo zorgde mijn directeur, Hummelinck niet alleen op economisch gebied voor zijn werknemers, hij hechtte ook veel waarde aan sociale faciliteiten. In de fabriek achter mij was een bibliotheek aanwezig en in de eetruimtes was twee keer per dag koffie te krijgen. Er was ook een eigen gymnastiekvereniging en een muziek-, zang- en toneelvereniging. Constant Hendrik Wagenaar Hummelinck stimuleerde ook het sporten; er kon gevoetbald en gezwommen worden.

Door de groei van het bedrijf werd het oorspronkelijke kantoor, ik bestond als gebouw nog niet, te klein. Archi-

tect Pleun van den Berg kreeg in 1897 de opdracht om mij te gaan bouwen. Voor deze bouw werden verschillende huizen gesloopt aan de Oosthavenkade. Door de uitbreiding van vestigingen door heel Nederland was het in 1912 weer zover dat ik ook te klein geworden was. Men bouwde er een linkervleugel en een middendeel aan, wat mij perfect symmetrisch maakte en zo zie ik er nu nog steeds uit.

In 1929 kwam een overeenkomst met het Zwitserse Nestlé-concern tot stand. De productie van gecondenseerde melk verplaatste Nestlé naar de vestiging in Bolsward, terwijl in Vlaardingen champignons werden gebraden en gevriesdroogd.

Karakteristiek voor het bedrijf achter mij was de schoorsteen die in de volksmond ook wel de 'Hollandiapijp' genoemd werd. Het oostelijk deel van de stad was te herkennen aan deze schoorsteen, die diende als oriëntatiepunt. De schoorsteen is in 1937 gebouwd en daarna in circa 1960 weer gesloopt.

Mijn functie als kantoor van Hollandia werd in 1971 naar Amsterdam verplaatst. De gemeente Vlaardingen kocht mij in 1975 en richtte het twee jaar later in als Cultureel Centrum 'Hollandia'. In die hoedanigheid heb ik heel cultureel Vlaardingen, van jong tot oud, langs zien komen. Vlak na die overname ben ik in 1976 helaas flink beschadigd, door een brand, waardoor een groot gedeelte van de authentieke hal en het oorspronkelijke interieur verloren is gegaan. De functie van cultureel centrum heb ik tot

de zomer van 2014 vervuld. Toen ben ik gesloten en te koop gezet.

In 2017 ben ik als rijksmonument verkocht. Begin 2019 is een projectontwikkelaar gestart met de sloop en vervolgens met het bouwen van veertien stadsappartementen, met veel up en downs zijn deze uiteindelijk gerealiseerd, mijn eerst nieuwe bewoners verhuisden eind 2021 naar de nieuwe woningen die in mij zijn gerealiseerd.

Vergane glorie

Kees Riedijk

Mag ik mij voorstellen: Koningin Wilhelminahaven NZ 3. Mijn buurman is het gebouw van de Doggermaatschappij van A. Hoogendijk en Zonen gebouwd in 1916.

Ik ben gebouwd in 1899. De opdrachtgever was Wouter Sterk JZN, geboren in Enkhuizen op 24 mei 1831. Hij verhuisde naar Vlaardingen, in die tijd de belangrijkste vissersplaats van Nederland. In 1880 startte Wouter een kuiperij gelegen aan de Oosterstraat met een geleend bedrag van fl. 3.000. Hij noemde zich kuiper en koopman te Vlaardingen. De zaken gingen goed, in 1900 verdiende hij fl. 1.600. Het bedrijf was inmiddels een vennootschap. Op 5 september 1898 kreeg Wouter Sterk een bouwvergunning voor de bouw van een pakhuis op een perceel (in erfpacht), gelegen aan de Koningin Wilhelminahaven N.Z.. Het perceel heeft een diepte van 50 bij 11 meter. Het pakhuis is voorzien van gemetselde pilasters, rondboogvensters, siermetselwerk in boogvelden, ijzeren roosvensters en een tuitgevel met fronton en piron. Het dak is belegd met leien. In 1901 volgde het woonhuis met kuiperij, loods en erf, groot 5 ca. gebouwd in Jugendstil.

Het bedrijf hield zich bezig met kuiperij en de exporthandel in haring en duigen (zie de foto op het omslag).

Na de dood van Wouter Sterk in 1906 heeft het pand verschillende eigenaars gekend.

Na de teloorgang van de visserij in Vlaardingen in de jaren 1960 verhuisde het bedrijf naar Scheveningen. Hier is het nog steeds onder de naam Firma Sterk.

In mijn pand kwam een moskee, maar een brand op 9 juni 2006 kondigde het einde aan.

Ik wacht met smart op de sloop.

Begraafplaats Emaus

Ron Hoekstra

Als het thema van de OMD in 2023 “Levend erfgoed, als de monumenten konden praten” is, dan is voor een begraafplaats de uitdrukking “Als de stenen konden spreken” van toepassing. Dan zouden we verrast worden met verhalen over opvallende gebeurtenissen en herinneringen van en over bijzondere mensen. Er liggen bijvoorbeeld veel burgemeesters en bekende Vlaardingers op ‘t Emaus begraven. “Ze liggen allemaal achter de molen” zoals het in het Vlaardings genoemd wordt.

In de eeuwen voor 1829 werd er begraven in en rond de Grote Kerk op de Markt. Maar dat is gaan veranderen toen begraven in kerken en binnen de bebouwde kom verboden werd. Maar waar is ruimte voor een begraafplaats? In 1820 hadden de katholieken in Vlaarding-Ambacht een eigen begraafplaats gerealiseerd naast de pastorie aan het Emaus. Dat is de dijk c.q. tolweg op de grens van de stad. Het was een enclave die behoorde bij het Ambacht Zouteveen. Er stond een herberg met als geveenstein met een beeltenis van Emous (n.b. de oorspronkelijke schrijfwijze was met een o).

In 1823 kocht de gemeente Vlaardingen een stuk grond en de percelen Emaus 4, 6 en 8, iets te zuiden van de ka-

tholieke begraafplaats. De bedoeling was om er een begraafplaats aan te leggen. Het pand van nummer 4 was de tolgaarders woning. Emaus nr. 8 werd na de aanleg in 1929 de woning van de grafmaker. Emaus nr 4 werd het wachtlokaal.

Het ambacht Zouteveen werd in 1855 samengevoegd met Vlaarding-Ambacht. De begraafplaats werd gebruikt voor inwoners van Vlaardingen én Vlaarding-Ambacht. Er is in 1902 een uitbreiding gekomen.

In de zestiger jaren kwamen er plannen om een nieuwe begraafplaats aan te leggen. Dat werd de Begraafplaats Holy. Op het Emaus werd geen nieuwe graven uitgegeven. Er kon alleen nog begraven worden in de bestaande eigen graven. De aandacht voor en het onderhoud van het Emaus liepen terug. Daar is gelukkig verandering in gekomen. In 2007 konden er weer nieuwe graven worden uitgegeven en kwamen er plannen voor restauraties en een herbestemming van de gebouwen bij de ingang. Op initiatief van de Historische Vereniging Vlaardingen is een werkgroep actief aan de slag gegaan met een inventarisatie van de graven en de aanpak en het onderhoud van paden en grafmonumenten.

Wie liggen er zoal op het Emaus?

We laten de stenen spreken...

Hendrik Ludwijn Van Linden van de Heuvell

Ik lig dichtbij de ingang; iedereen komt bij mij langs en knikt even eerbiedig. Zo hoort dat, want ik was de langst zittende burgemeester van Vlaardingen, namelijk 37 jaar. Ik leefde van 1785 tot 1854. Ik ben de vader van Abram en de grootvader van Johan George. Beiden waren burgemeester van Vlaardinger-Ambacht. Zo gaat dat bij welgestelde families. Ik was getrouwd met mijn nicht; die heette ook Van den Heuvell (met de dubbel l). Opa heette Van de Heuvell en oma Van Linden. Die namen hebben aan elkaar verbonden; dat is chic. Ik was handelaar en reder.

Naast mij ligt **Johan George**, mijn kleinzoon, de zoon van Abraham. Johan is geboren in 1842 en twee keer getrouwd geweest. Eerst met Hannah Visser, de moeder Johanna Van Linden Van den Heuvell, bijgenaamd Tilia Hill. Till ligt aan de overkant van het pad. Later is hij getrouwd

met Agatha Knottenbelt. Dat ook een bekende Vlaardingse naam. Johan was een actieve ondernemer. Voordat hij lid van de gemeenteraad en wethouder van Vlaardingen werd, was hij al actief als touwslager en fabrikant. Hij heeft woningen voor zijn werknemers laten bouwen aan de Steenplaats. Ik moet geloven dat ze er nog staan.

Soms is het even druk en levendig op het pad en op de hele begraafplaats. Dan is er een bezoek van deelnemers van de cursus *Toen en Nu* en leidt ene *Geus de Paardrijder* een groep rond. Hij heeft een bijzondere naam; ik denk dat hij eigenlijk anders heet. Ze groeten mij beleefd zoals dat hoort. U mag dat ook doen, als u op bezoek komt naar de graven van bijvoorbeeld **Anthony Knottenbelt, Jacobus Hoogerdijk, dokter Moerman, Pieter Kikkert, dr. H. Bavink, H. van Minnen, P.K. Drossaart** en de vele andere Vlaardingers. En natuurlijk ook voor de monumenten voor **Brandweer** en de **Geuzen** en het **Indiëmonument**. Allemaal sprekende stenen en levend erfgoed.

Watertoren: 'Ik ben nog steeds dienstbaar aan alle Vlaardingers'

Kees Poot, Stichting Vrienden van de Watertoren Vlaardingen

Eind 1955 kwam ik tot leven. Pompen begonnen te zoe-men en er ging een trilling door me heen van opwinding. Duizenden liters water werden met grote kracht naar boven gestuwd om mijn twee reservoirs helemaal te vullen. Heerlijk voelde dat! Dik een miljoen liter zuiver drinkwater 'zoog' ik in me op. Water dat ik door een uitgebreid stelsel van dikke buizen en dunnere leidingen meteen mocht doorgeven aan alle Vlaardingers. Mijn water stroomde vanaf dat moment onder druk bij iedereen uit de kraan. In de keuken en de badkamer, om over het doorspoelen van

de toiletten nog maar te zwijgen. Niet te geloven toch? Zorgzame wachtslieden zorgden er voor dat mijn water-voorraad dag en nacht op peil bleef, ook wanneer het bij een voetbalwedstrijd op TV in de rust topdrukte was met het doorspoelen van de wc. Ja, lachen was dat. Ik draaide mijn kranen daar niet voor om. Heerlijk voelde het, om zo dienstbaar te kunnen zijn voor duizenden mensen. Trots keek ik dan ook vanuit 't Hof uit over de stad. Niet zo moeilijk natuurlijk wanneer je 39 meter hoog bent.

Tsjonge, wat zag ik daar veel gebeuren in al die jaren. De stad groeide maar en groeide maar. Ik zag dichtbij de flats rond de Van Hogendorpstraat bouwen. Burgemeester Heusdens had het toch maar goed gezien dat ik als nieuwe watertoren dringend nodig was om in de behoefte van zoveel inwoners te kunnen voorzien. Na de Babberspolder verrees immers iets verderop ook nog de Westwijk en daarna, ten noorden van de net aangelegde A20, zelfs nog een hele grote Holywijk. Tja, al die hoge flats waren voor mij eerlijk gezegd wel een probleem. Hoe druk ik me ook maakte, mijn water kwam in die gebouwen helaas niet veel hoger dan een vierde verdieping... Daar werden in die gebouwen dus aparte pompen voor geïnstalleerd.

Je begrijpt dat ik vanaf die tijd nattigheid voelde. Technische ontwikkelingen, hoe mooi op zich natuurlijk ook, voelden voor mij heel bedreigend. Wat voor een toekomst stond mij eigenlijk te wachten? En zoals ik al vreesde, er kwamen nieuwe pomp- en regeltechnieken op de markt. Ik kon toen wel net zo hoog van de toren gaan blazen als ik maar wou, maar dat hielp natuurlijk geen sikkepit. De druk die ik als hoogstaand waterleverancier kon leveren was niet meer van belang. Dat betekende dat uiteindelijk in 1984 bij mij de kraan werd dichtgedraaid. Jammer, jammer, maar het was niet anders.

Daar stond ik dan. Al was ik niet meer in gebruik, ik mocht daar aan de rand van 't Hof nog wel blijven staan. Echt fijn was dit bestaan niet, want beneden werden mijn ramen dichtgetimmerd... En eenzaam werd het ook toen de gebouwen om mij heen werden gesloopt om ruimte te maken voor iets nieuws. Gelukkig kwamen er wel veel duiven mij gezelschap houden. Gezellige kwetteraars, ook al poepten ze alles onder.

Na 25 jaar van stilte klonken er ineens weer mensenstemmen in de toren. Er stond iets te gebeuren... De gemeente had mij verkocht aan ondernemers die in mij een restaurant en een B&B gingen vestigen. Drie jaar lang werd er getimmerd en geklust om dit voor mekaar te krijgen. Van al mijn prachtige buizen en pompen moest ik welis-

waar afscheid nemen, maar gelukkig bleef mijn innerlijk en uiterlijk schoon zoveel mogelijk behouden!

Wat werd ik hier gelukkig van. En al helemaal toen nog meer ondernemers, weer wat later, verspreid over mijn zes verdiepingen met hun activiteiten startten. Met coaching, teambuilding, natuurgeneeskundig advies, hairstyling, interieurstyling en de verkoop van gewoon hele gerse deuren. Zo kreeg ik mijn oude rol weer terug: als centrum van bedrijvigheid en opnieuw dienstbaar aan ontelbaar vele Vlaardingers. De driekleur wappert sindsdien weer fier aan mijn hoge vlaggenmast.

Het Huis met de Lindeboom

Marianne van Herp

In dit speciale feestjaar voor Vlaardingen éindelijk aandacht voor mij, de eeuwenoude voordeur van het historische pand aan de Westhavenkade 54.

Is het je al eens opgevallen dat dat huisnummer helemaal niet naast me op de gevel staat? Dat is niet nodig, iedereen kent mij en post komt altijd aan!

Het pand heeft sinds de bouw in 1742 de nodige verbouwingen meegemaakt en andere bestemmingen gekregen, maar ik ben altijd mezelf gebleven, fier en statig.

In glanzend donkergroen, omgeven met ornamenten en boven mij natuurlijk HET symbool van dit oude pand, de lindeboom. De ingang is al een paar keer verhuisd, eerst een nieuwe deur verder naar rechts, tussentijds is zelfs sprake geweest van een ingang aan de Vettenoordse-kade, en na de laatste grote verbouwing is mijn rechtmatige plaats ingenomen door een brede glazen schuifpui waardoor vissers, burgers en notabelen nu naar binnenkomen. De moderne tijd, net wat u zegt. Maar ik verlang toch weleens terug naar de tijd dat Abraham van der Linden en zijn ondernemende vrouw Agneta van Reewijk langs mijn deurposten in- en uitliepen... zucht. Avontuurlijke mensen trouwens, want het huis is gebouwd op grond die indertijd nog niet zo lang ingepolderd was. Dankzij de vooruitstrevende bouwplannen van mijnheer kunt u nu langs meer statige panden aan de Westhavenkade lopen.

Ik mag niet klagen. Mijnheer Van der Linden werkte, net als uzelf misschien wel, vaak aan huis. Vanuit de hoge ramen van het fraaie pand had hij goed zicht op zijn schepen. De administratie die hij, als een van de burgemeesters bijhield, vond een plek in de prachtige mahoniehouten kast, met bladgoud ingelegd, in de blauwe salon.

In elke eeuw heb ik wel het voorrecht gehad om rennende kindervoetjes langs te zien komen. Het stemt me tevreden om te zien dat er ook anno 2023 regelmatig gezinnen met kinderen en schoolklassen een bezoek brengen aan het gebouw. Ze komen dan misschien wel voor tentoonstellingen, maar zeker kort na de laatste verbouwing hadden bezoekers het toch vooral over het prachtige pand!

Het vertelt ook over de ondernemersgeest van Vlaardingen: bij binnenkomst zie je duidelijk het zout uit de muren komen, een restant van eeuwenlang visverwerking. In de stijkkamers werd beurtelings gewerkt of gewoond. In de koepelkamer, met de schilderijen over overvloed direct op het plafond aangebracht en op de met linnen bespannen muren, werd in gouden tijden bezoek ontvangen en muziek gemaakt. In de aangrenzende keuken is de grote schouw nog zichtbaar, waar het fornuis stond om te koken voor het gezin, de gasten en bedienden. Op de bovenverdieping bevindt zich de groene salon, die onder andere dienst deed als bibliotheek en 'mancave'. Een hardwer-

kend man als Abraham, die voor veel arbeiders direct en indirect voor inkomen zorgde én veel sociale contacten onderhield, moet zich toch ook wel eens ontspannen!

In de loop der jaren is het gebouw of delen daarvan het onderkomen geweest van een pandjeshuis, een verzekeringskantoor en een rechtszaal van het kantongerecht. Dit monumentale pand is bij uitstek geschikt voor een openbare functie. Logisch dus dat het ook belastingkantoor en vervolgens jarenlang post- en telegraafkantoor geweest is. En vanaf 1971 ben ik dus de voordeur van een museum. Welkom in Museum Vlaardingen!

Ouderdom komt met gebreken

Molen Aeolus vertelt:

Ja, daar sta ik dan. Al 233 jaar op dezelfde plek. Ik sta hier maar te malen en te malen want ik herinner mij niet meer wat ik gisteren heb gedaan. Mijn kortetermijngeheugen gaat zienderogen achteruit. Dat hoort bij de leeftijd zeggen ze.

Nee, van mijn jonge jaren herinner ik me nog alles. Hoe ik samen met mijn maten, de Grote Kerk en de Visbank in de achttiende eeuw de stad domineerde. Nou ja, stad. Behalve ons drie had je nog een handje vol boerderijen en visserswoninkjes en dan had je het wel gehad. Overigens was ik niet de enige molen in Vlaardingen. Ik had ooit meer dan twintig broertjes en zusjes. Maar ja, zo gaat dat als je ouder wordt. Als je pech hebt, blijf je alleen achter.

“Man, wat zie jij er nog goed uit voor je leeftijd”, hoor ik vaak zeggen. Nou, dat vind ik wel een compliment, maar dat is niet altijd zo geweest. Ooit sloeg de bliksem bij mij in en raakte ik door slecht onderhoud mijn wieken kwijt. Die donderden zomaar door de stelling heen, dus die

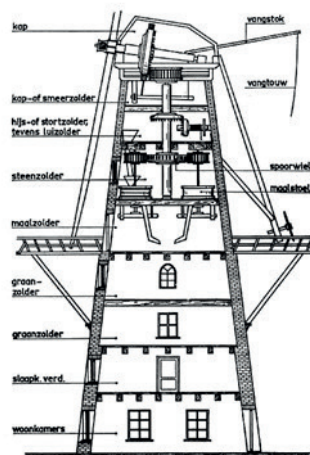

was ook weg. Wat van mij overbleef was alleen de stenen romp. Ze noemden mij een peperbus! Toen hebben ze van mij een reclamezuil en uitkijktoren gemaakt. Schande toch? Ik zat helemaal onder de plakplaatjes en voor een dubbeltje mocht je tot bovenin klimmen. Ik kan er nog kwaad om worden!

Het heeft tot midden vorige eeuw geduurd voordat ik eindelijk met respect behandeld werd. In 1956 ben ik volledig gerestaureerd, compleet met wieken en een nieuwe stelling. Vanaf dat moment mocht ik echt weer molen zijn. En dat duurt tot de dag van vandaag. De laatste jaren word ik vertroeteld door de vrijwilligers van de Stichting Exploitatie Molen Aeolus. Die zorgen zo goed voor mij. Laatst wilden ze wat rimpels, voegen en kraaienpootjes in mijn bast injecteren. Zo lief, maar zo ijdel ben ik nou ook weer niet. Bij mijn leeftijd hoort een beetje verweerd lijf toch?

Ouderdom komt met gebreken, dat zal ik niet ontkennen, maar soms voel ik mij weer een jonge god. Als mooie wolkenpartijen zich boven Vlaardingen samenvakken en Peter de molenaar mij pal op de wind zet, dan komen mijn wieken in beweging en stroomt de energie door mijn hele lijf. Dan zet ik de zware maalstenen in beweging en maal ik tientallen balen graan op een dag. Daar kan ik zo van genieten. Dan voel ik mij op en top Aeolus, god van de wind.

Wil jij weten hoe het met mij gaat? Je kunt mij op 9 september, Open Monumentendag bezoeken van 11.00-16.00 uur. Toegang is gratis.

Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

'De rijken woonden allemaal aan de Hoflaan en de Schiedamseweg'

Wat is dat nu voor een vreemde kop? Het is een zin uit het laatste boek van iemand die z'n stinkende best doet om de jeugd weer aan het lezen te krijgen. Ja, Prinses Laurentien doet dat ook en is bekender, maar let maar eens op, onze Vlaardingse romanschrijver Alex Boogers begint langzamerhand zo'n naam te krijgen en geeft zoveel lezingen op scholen en in boekwinkels, dat.....

Als U vindt dat U zelf eigenlijk meer boeken zou moeten lezen of dat de jongere generatie dat zou moeten doen, nog wat snippers uit *WIJ ZIJN VAN DIAMANT*, zijn dit jaar verschenen roman:

'En in Ambacht woonden ook genoeg mensen die zich beter voelden dan de rest van ons', 'je ouwe opa werkte eerst bij de Super, een kunstmestfabriek', 'raakte ik in gesprek met een andere Vlaardinger', 'en die had al in Buchenwald gezeten'. Boeken van Alex en het bijwonen van zijn lezingen zeer aanbevolen!

De Historische Vereniging Vlaardingen is NIET VAN DIAMANT en daarom moeten leden vanaf 2024 dertig euro contributie per jaar gaan betalen, een bedrag waarvoor je echt wel een roman van Alex Boogers kan kopen. Doen als U de centen heeft; lenen in de bibliotheek kan natuurlijk ook.

Voor dertig euro bevorderen wij het lezen door leden straks een Jaarboek te geven, niet met een roman maar wel met een interessante Vlaardingse geschiedenis en dan nog vier Tijdschriften en net als Alex geven we lezingen.

Dit kan de Historische Vereniging Vlaardingen alleen maar doen dankzij vrijwilligers, sponsoren en leden.

Blijf lid, word lid, vraag of geef een lidmaatschap cadeau.

Website www.hvv-vlaardingen.nl,

e-mailadres info@hvv-vlaardingen.nl.